

BOSHLANG'ICH SINFD A DARSNING SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA UYGA VAZIFANING AHAMIYATI.

Raximova Salomat Sadinovna

Samarqand viloyati Pstdarg'om tumani

70-umumiy o'rta ta'lim maktab boshlang'ich sinf o'qituvchisi.

ANNOTATSIYA. Ushbu maqolada shular ma'lum qilinadiki, boshlang'ich sinf o'quvchilarining uyga beriladigan vazifalari to'laqonli yuqori darajada muvaffaqiyatli bo'lishi, ularning kelajagining farovon bo'lishini ta'minlab beradi. O'quvchilarning o'zlashtirganlik darajasi uyga vazifaga bog'liqligini ko'rsatib turadi.

Kalit so'zlar: darsning samaradorligi, o'quvchilar shaxsiyati, erkin fikrlash, o'ylab topish, mustaqillikka intilish.

Kirish. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini o'tkazilayotgan darslarini samarali va qiziqarli o'tkazish o'qituvchining asosiy vazifalaridan hisoblanadi. Darsdan tashqari o'quvchilarga beriladigan uyga vazifalar ham, ularning bilim darajasini oshirishga yordam beradi. Uyga vazifani bajarish har bir o'quvchini mustaqillikka, erkin fikrlashga, o'ylab to'pishga va mavzuni yana bir marta tushunishga yordam beradi. O'quvchilar uy vazifasini tezda o'zlashtirishga harakat qiladilar.

Shu vaziyatdan kelib chiqib o'quvchi uy vazifasiga keyingi darsda o'qituvchi nimani so'rashi mumkinligidan kelib chiqib yondashadi. Ko'pchilik o'quvchilar og'zaki uy vazifalarini tayyorlashda berilgan matnni bir yoki ikki marta o'qiydilar. Ba'zilari hatto o'qimaydilar ham. Darslikda matn qanday berilgan bo'lsa, shunday qayta hikoya qiladilar. Darsga tayyorlikning o'lchovi matnni qayta

hikoyalashdan iborat bo'ladi. O'qilgan matn ustida mulohaza yuritilmay, matn mazmunini eslab qolishgagina tirishiladi.

Uy vazifalarini og'zaki so'rashning faqat o'quvchi xotirasiga tayanib javob berishni talab etiladigan tarzda tashkil qilinishi natijasida vazifa so'rash o'qituvchi bilan bitta o'quvchi orasidagi alohida suhbatga aylanib qolib, sinfdagi boshqa o'quvchilar unda ishtirok etmaydilar.

O'qituvchining uy vazifasini so'rashda o'rganilgan material mazmunini qayta tiklashga yo'naltirilgan savollari ta'sirida o'quvchilar aqliy faoliyati muayyan qolipda shakllanib qolishi mumkin. O'qituvchi savollarni asar mazmuniga tayanib, undan uzoqlashmagan holda matnni takrorlashga yo'naltirilib tuzsa, o'quvchilar ham o'z javoblarini asardagi tayyor dalillar ustiga quradi. Bunday so'rovlar o'quvchini o'quv materialini yodlab olishga, fikrlarni kitob tili bilan so'zma-so'z bayon etishga o'rgatib qo'yadi.

Ko'pincha, o'qilgan asarlar yuzasidan uyga beriladigan vazifalar bir-biridan farq qilmaydi va ular o'quvchilarning uy vazifalarini bajarishga bo'lgan qiziqishlarini so'ndiradi. Uyga topshiriq berishdan oldin, avval, uning uchun asosiy bo'lgan didaktik talablar ishlab chiqilishi kerak. Har bir topshiriq o'quvchi uchun tushunarli va uning mustaqil ravishda bajarish imkoniyatlari doirasida bo'lishiga harakat qilinishi lozim.

Uy vazifalarini bajarishga o'quvchi sinfdan o'qituvchi tomonidan alohida tayyorlanadi, manbalar ko'rsatiladi, lozim bo'lganda ishlash uchun yo'nalish beriladi. Sinfdan uy vazifasini olgan o'quvchining topshiriqni bajarishga qiziqishi va ehtiyoji, uni mustaqil ravishda bajarish yo'llari haqida tushunchasi bo'lishi lozim.

Bugungi maktab amaliyotida uy vazifalari sinfdagi o'quvchilarning ko'pchiligiga

moslashtirilgan holda umumiy tarzda beriladi. Uyga topshiriqlar berishda o'quvchilarga xos bo'lgan xususiy jihatlar, alohida o'quvchilarning ishlash imkoniyatlari inobatga olinmaydi. Bu o'z-o'zidan uy vazifasini bajarishda salbiy natija beradi. O'qituvchi tomonidan bir soatda mo'ljallab berilgan uy vazifasini o'quvchilarning ayrimlari 30-40 daqiqada, ba'zilari bir soatda, bir qismi esa 1.5 soatda bajaradi.

Bugungi o'qituvchi o'quvchilarning individual xususiyatlari - kimning tez ishlashi-yu kimning sekin ishlashi, birovning o'ta shiddatli fikrlashi-yu qay bir o'quvchi tafakkuri jarayonining sustroq ekanini inobatga olmaydi. Uy vazifasini tekshirish asnosida uning qanday bajarilganiga - ishning puxtaligi, mavzuning anglaganlik darajasiga e'tibor qilmaydi. Bajarilgan ishning saviyasi, mohiyatiga kirib o'tirmaydi. "Bajarildimi - bajarildi" qabilida ish tutadi. Aslida uyga beriladigan topshiriqlarni ham sinfda bajariladigan ishlarni ham har bir o'quvchining individual xususiyatlari, qiziqish va imkoniyatlarini inobatga olgan holda tashkil etish lozim.

Toki, birining qobilyati o'rtachalarning qurboni bo'lmasin, ikkinchisining qo'lidan kelmaydigan ishni bajaraolmay g'ururi, sha'ni yaralanmasin. Hammaga bir xil vazifa berib, uning bajarilishini barchadan birday talab qilish, uni bajara olmagan o'quvchilarni "ikki"lar bilan jazolash bugungi milliy pedagogikaning maqsadiga to'g'ri kelmaydi. O'qituvchi, ta'limning qaysi bosqichida bo'lishidan qat'i nazar, uy vazifalari o'quvchilarning ruhan rivojlanishi va o'qishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi uchun ularning qat'iy me'yorini bilishi, uyda ishlash uchun topshiriqlar berishni va ularni nazorat qilishni metodik jihatdan oqilona tashkil qila olishi lozim. Ko'pchilik o'qituvchilar o'quvchilarning shaxsi, tabiati, intellektual imkoniyatlari, oilaviy sharoitiga e'tibor bermaydilar, ularning mustaqil mehnatini tashkil qilish metodikasidan bexabarlar va beriladigan uy vazifalarini yoki haddan oshirib yuboradilar yoki juda jo'nlashtirib qo'yadilar. Buning natijasida

o'quvchilar noto'g'ri ishlaydilar. Ba'zida uyga sinfda ishlanmagan, o'qituvchi tomonidan ifodali o'qilmagan badiiy matnlar yodlashga topshiriladi.

Odatda, maktabda uy vazifalari shoshilib, ko'pincha qong'iroqdan keyin beriladi. Uy vazifasini fikri tarqalgandan, shovqin ichida, tanaffus boshlanganda olgan kichik o'quvchilarning ko'pchiligi nafaqat uni qanday bajarishni bilmaydi, balki ba'zida uyga nima berilganini to'liq tasavvur ham qilolmaydilar. Bu hol uy vazifalarning qoniqarsiz bajarilishiga olib keladi yoki talab qilingan ish u yoqda qolib, butunlay boshqacha bajariladi yoxud ko'chiriladi. Uy vazifalari barcha o'quvchilar diqqati bir joyga jamlanganda berilishi maqsadga muvofiqdir.

Berilayotgan uy ishlari o'qituvchi tomonidan aniq shakllantiriladi, darstaxtaga qisqa tarzda yoziladi. Uy vazifalarning kundalikka yoki daftarga yozdirilsa, uni bajarishda chalkashliklarga yo'l qo'yilmaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR .

1. Q.Husaboyeva, M.Hazratqulov, Sh.Jamoldinova "Boshlang'ich sinflarda adabiyot o'qitish metodikasi" kitobi. Toshkent.2020.
2. R. Rasulov, T. Qo'yimov "Nutq madaniyati va notiqlik san'ati" kitobi. Toshkent.2015
3. info.uz
4. Baxtiyor.uz